

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

| v Ljubljani na dom dostavljen | v upravnistvu prejeman:   |
|-------------------------------|---------------------------|
| celo leto . . . . . K 24—     | celo leto . . . . . K 22— |
| pol leta . . . . . 12—        | pol leta . . . . . 11—    |
| četrt leta . . . . . 6—       | četrt leta . . . . . 550  |
| na mesec . . . . . 2—         | na mesec . . . . . 190    |

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (v prtiljuhu levo), telefon št. 34.

Izjava vank dan svetov izjaviti sodbo in pravila.

Inserati veljajo: petostopna peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posredništvo št. 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpostlatve naročnine se ne ozira. Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

| za Avstro-Ogrsko:         | za Nemčijo:                     |
|---------------------------|---------------------------------|
| celo leto . . . . . K 25— | celo leto . . . . . K 28—       |
| pol leta . . . . . 13—    | za Ameriko in vse druge dežele: |
| četrt leta . . . . . 650  | celo leto . . . . . K 30—       |
| na mesec . . . . . 230    |                                 |

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znakma. Upravištvu: Knafljeva ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Vlada in laška pravna fakulteta.

Vlada hoče v vprašanju laške pravne fakultete ustvariti provizorij. Sedež laške pravne fakultete naj bo za dobo štirih let Dunaj. Po preteku te provizorične dobe preneha ipso jure obstoj fakultete na Dunaju in treba je novega zakona, s katerim naj se ustanovi laška pravna fakulteta v kakem laškem kraju. Od rešitve tega vprašanja je odvisno življenje Bienenrthove vlade. Bienenrth pa hoče živeti in v vsi silami se skuša obdržati pri življenju. Ker pa vé, da je to njegovo življenje odvisno od nemških strank, je nastavlil revolver. Če Nemci ne glasujejo za ta njegov provizorij, tedaj odstopi. Posledica tega pa bo nova vlada, nova večina in nov parlament. In v tem parlamentu ne bodo Nemci več igrali prve violine, temveč bodo potisnjeni v ozadje. Nemci se pa tudi ne boje vzdati tega, za nobeno ceno ne bodo izročili hegemonije Slovanom. In prav laskavo je za Nemce priznanje barona Bienenrtha — pa tudi jako značilno, da hoče namreč sedanja vlada delati edinole s sedanjo delavno večino.

Usoda delavne večine je odločilna za usodo sedanje vlade. Eden prvih, ki je šel v boj za barona Bienenrtha, je bil dr. Steinwender, ki je leta 1895. povzročil takozvano celjsko afero ter razbil nemško-poljsko-veleposelstniško koalicio. Ta dr. Steinwender pritiska na Nemce, da podpišejo menico, s katero se zavezujejo Lahom, da dobe ti svojo fakulteto za dobo štirih let na Dunaju.

Toda baron Bienenrth je tudi neposredno hotel pritiskati na Nemce. V to svrhu se je skupno z naučnim ministrom grofom Stürgkhom in justničnim ministrom dr. Hohenburgerjem udeležil posvetovanja nemške narodne zveze, kateri je predložil novi zakonski načrt o provizorični rešitvi tega vprašanja in napram kateri je kategorično ponovil svojo grozitev.

Kakor hitro so pa Nemci zaslišali te grozeče glasove, so se jim začele hlače tresti in ponizno so se izjavili, da hočejo pomagati vladi.

Bienenrthovo, od skrbi težko sree je torej nekoliko potolaženo.

Se ima upanje, da bo užival radosti življenja.

Za nas je pa jasno, da Bienenrthova vlada ni nič drugega, nego zastopnica in glavna podpora nemške hegemonije. Dr. Hohenburger je to celo direktno priznal ter rekel, da ne dela kot justični minister, torej kot zaupnik krone, temveč kot prijatelj nemške narodne Zveze. S tem priznanjem je pa tudi povedano, zakaj pravzaprav gre. Ne gre za kulturno vprašanje laškega naroda. Vlada noče dovoliti Lahom pravne fakultete iz kulturnih ozirih, temveč iz tega edinega političnega vzroka, da priveže laške poslance nase in na sedanjo nemško večino in da s tem reši za nekaj časa sebe in pa nemško nadvlado. In to dejstvo moramo mi Slovani v prvi vrsti vpoštevati. Mi priznamo kulturno potrebo laške pravne fakultete. Strinjati se pa ne moremo s tem, da bi bila ta laška pravna fakulteta sredstvo, s pomočjo katerega naj se vzdržuje sedanjkrični sistem in sedanja, popolnoma nena ravna nemška hegemonija.

Po tem spoznanju moramo pa uravnati tudi vse svoje postopanje in ravnanje.

## Klerikalna nestrpnost na Koroškem.

Čudna Ciril - Metodova podružnica je v Velikovu. Kakor znano zdrži naša šolska družba v Št. Rupertu poleg Velikoveca petrazredno ljudsko šolo, na kateri poučujejo 4 šolske sestre in učitelj A. Pesek. Šolski vodja je župnik Treiber. Velikova podružnica C. M. D. bi torej morala biti najdelavnejša izmed vseh koroških podružnic; morala bi imeti največ udov. A temu ni tako. Gospodar in vodja te podružnice je isti župnik g. Treiber. Navidezno je on le podpredsednik, a v resnici je on vse, in zato podružnica tako lepo — dremlje. Ima sicer letni občni zbor, da se pobere par kronic udnine, da se potrdi stari odbor, a to je tudi vse.

Kakor so v Celovcu razpustili C. M. podružnico, tako bi se zgodilo tudi v Velikovu, ako bi duhovnim gospodom ne bilo za šolske sestre. Župnik Treiber, vodja C. M. šole in podružnice je obenem odbornik »Slovenskega šolskega društva«, ki ruje zoper C. M. družbo. V Narodnem domu v Velikovu zamen išče užigalice C. M. D., pač pa so na vseh mizah klerikalne užigalice. Zastonj tu-

di povprašuješ po družbinah razglednicah, nar. kolkih itd. To so sicer malenkosti, ki bi C. M. D. ne obogatile, a je značilno za mišljenje župnika Treiberja in kanonika Dobrovec, ki sta gospodarja Narodnega doma.

Učitelj Pesek se je ponovno pritoževal osebno gg. Treiberju in Dobrovcu ter ju prosil, naj bi vsaj poleg užigalice za obneje Slovence bile tudi družbine užigalice na mizah, kakor je to v najbolj klerikalnih gostilnah. Zaman. Ali ni to značilno, da v kraju, kjer uživajo dobrote C. M. D. bojkotirajo družbino blago? Pač pa z vneto razširjajo časopisje, ki zlobno napada družbo.

Da ti ljudje skličejo letni občni zbor C. M. podružnice ter tam naberejo par kron udnine, je le pesek v oči javnosti. Naloga podružnic ni samo, da naberejo par kron, potem pa celo leto spe, temveč je prva in najvažnejša naloga posebno koroških podružnic, da vzbujajo in krepijo narodno zavednost. Toda po besedah župnika Treiberja se ljudstvo ne sme zbuditi, češ, da se s tem vzbuja le liberalizem. In tako velikovska podružnica dremlje, dokler je ne bodo nekega dne nadomestili s podružnico »Slov. Straže« ali »Sol. društva«.

Dne 8. t. m. je sklical g. Treiber letni obč. zbor velikovske podružnice C. M. D. O 25letnem delovanju družbe je govoril g. Treiber ter rekel med drugim: »Ciril - Metodova družba je naša krušna mati, ki tako lepo skrbi za koroške Slovence, posebej pa še za naš velikovski okraj.« To župnikovo izjavo si naj zapomni vsi tisti, ki rujejo zoper C. M. D. ter jo hočejo uničiti. Posebno si naj to zapomni »Mir« z ostalim klerikalnim časopisjem, a zapomni si naj tudi g. župnik Treiber sam. Ker je C. M. D. res krušna mati, ki tako lepo skrbi za koroške Slovence, ste Vi g. župnik nehvaležen sin te matere, ker odobravate gonjo zoper njo ter celo sodelujete pri tem ruvanju. »Slov. Sol. dr.« hoče izpodrinuti C. M. D. in Vi g. župnik ste kot odbornik tega društva soodgovorni za njegovo ruvanje. Klerikalno časopisje, posebno »Mir«, strastno napada C. M. D. in jo hoče uničiti, a Vi g. župnik ne le storite ničesar zoper tako divjanje časopisja zoper krušno mater, temveč Vi to časopisje podpirate in protežirate, in čim huje in grje napada družbo, s tem večjo vneto ga razširjate.

Kakšno je pravo mišljenje g. Treiberja je pokazal tudi ta občni zbor. Čeprav je bil navzoč predsed-

nik je predsedoval in vodil zborovanje g. Treiber, da pokaže svojo absolutno vlado. Tajniškega poročila nič, blagajniškega tudi ne. To je občni zbor! Seveda, ako se celo leto ni ničesar storilo, nimata tajnik in blagajnik kaj poročati. Potem se je pobirala udnina, a g. Treiberju se ni zdelo vredno naznaniti, koliko se je nabralo.

Pri volitvi odbora je predlagal g. Treiber, naj ostane vse pri starem. G. dr. Hudelist je predlagal, naj se izvoli za tajnika g. Pesek, ker je učitelj na C. M. šoli ter bo vsled tega gotovo z vneto deloval za podružnico. Ta predlog pa je g. Treiberja tako razdražil, da je razburjen kričal. »Če hoče g. Pesek delati, saj lahko dela, a tukaj smo sami krščanski možje in ne potrebujemo drugih!« Potem je dal z vzklikom izvoliti stari odbor ter pristavil: »Tukaj smo sami krščanski možje razum par gospodov, ki se hočejo prepirati!«

G. župnik Treiber se je tako razburil, kakor da bi se šlo najmanj za izvolitev kakega ministra. Župnikov nastop je bil skrajno žaljiv. Kako more župnik kot šolski vodja tako naduto nastopiti pred starši otrok zoper učitelja iste šole? Celu priprosti kmetje so obsojali župnikovo nadutost.

Predaval je tudi kanonik Dobrovec, ki je sicer strasten nasprotnik družbe, da niti ne trpi C. M. užigalice v »Narodnem domu«. Ali ni dovolj značilno, da se je zborovalo pri mizah, na katerih so bile le užigalice krščanske socialne zveze? Celu na nabiralniku C. M. D. so nasprotni užigalice.

Po obnem zboru so dekleta igrala otroški igrice »Trmoglavka«. S takimi otroškimi igrami hoče ljudstvo probujati? Hoče slovenstvo v Velikovu pospeševati? Drugih iger pa župnik Treiber ne dovolji, ker se ljudstva ne sme zbuditi. Ko so slov. diletantje hoteli nedavno vprizoriti v korist šolarske kuhinje C. M. šole igro »Mlinar in njegova hči«, ni župnik Treiber dovolil v ta namen telovadnice v šoli, a g. Dobrovec je odpovedal »Narodni dom«.

Nemci so pozimi priredili v Velikovu par veselje za »Schulvereine« in »Südmarko« in posebej tudi še za Roseggerjev sklad. Kaj pa je storila velikovska podružnica C. M. D.? Koliko kamnov je že nabrala za C. M. obrambni sklad? Povsod nič. Pač pa so po »Miru« metali kamnje na C. M. D., na krušno mater, ki tako lepo skrbi za koroške Slovence.

Iz višine so jele prinašati kaplje toplote in rodovitnosti.

Razdelili so se oblaki in zlata luč se je razlila po kapljicah.

Velika ljubezen je prevzela srca obeh bitij, ustna so se strnila v prvi poljub.

Na nebu je zablestel sedmobjojni pas, zaigrale so kapljice, viseče na travah in cvetih, morje leži pokojno; tam na obzorju izginjajo valovi s posebnimi penami na vrhu.

Bog bogov se je zbudil iz sna. Ves prevzet od čara lastnega razodetja, je podaril človekoma cvetočo zemljo.

A. Š.

## Borovlje in koroški Slovenci.

Napačno bi sodil, kdor bi mislil, da Nemci na Koroškem prodirajo proti Slovincem na ta način samo, da potiskajo narodno mejo čedalje bolj proti jugu. V zadnjem desetletju ostala je na mnogih krajih meja med nemškim in slovenskim ozemljem skoro da popolnoma nepremaknjena, zato pa go so Nemci po gotovih črtah tembolj ujedli in zarili v slovensko ozemlje same. Podkloster na zapadnem, Velikovec - Zelenca kapla ter Plihar na vzhodnem delu Spodnje

## Parlament.

Seja poslanske zbornice. — Proračunska debata. — Nujni predlogi.

Na površju je zdaj vprašanje laške fakultete, pravzaprav vprašanje, kje naj stoji — zato ni za proračunsko debato skoro nobenega zanimanja. Takoj v začetku včerajšnje seje je bilo glasovanje o prvi skupini; vse točke so bile sprejete, med njimi dispozijski fond s 27 glasovi večine. Sledi razprava o drugi skupini: notranje, naučno, justično in domobransko ministrstvo. Govori med dr. posl. dr. German (Poljak) o izseljenicah in zahteva, da vlada predloži parlamentu zakonski načrt o tem vprašanju. — Posl. Pišek predlaga resolucijo, v kateri zahteva od vlade 500.000 K za cepljenje prešičev. — Posl. Winarsky (nem. soc. dem.) govori o zavetiščih za mladino. Ta zavetišča so večinoma v krščansko-socialnih rokah, vendar jih vlada subvencionira. Vlada naj pove, katera mladinska zavetišča podpira, da bo parlament lahko preprečil, da ne bo dajala denarja za politično agitacijo. — Nemško - nacionalni poslanec Hofmann v. Wellenhof obžaluje, da se potiskajo v naučenem ministrstvu vedno bolj v ozadje strokovnjaki na korist juristom. Zahteva za dež. šolske svetovalec zboljšanje plače in pomožne strokovno izobražene sile. Govornik konstatira, da so avstrijske visoke šole slabo opremljene, vključ temu se imajo ustanavljati nove visoke šole. Kar se tiče laške fakultete, jo govornik odklanja. Kar se tiče srednjih šol se govornik pritožuje, da število nemških profesorjev na zavodih na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Primorskem pada. Zahteva tudi izboljšanje učiteljskih plač. Kar se tiče justice zahteva govornik reformo zakonskega prava. Nato se peča s službeno pragmatiko. Slednjič zahteva za Štajersko ravnateljstva drž. železnice v Graden in zahteva od vlade, da predloži zakon o lokalnih železnicah. — Češki agrarec posl. Dürich oporeka trditvi, da so agrarci nasprotni industriji. Zahteva, da se prekliche ministerijalna naredba, s katero se prepoveduje prisaševati v kvas krompirjev škrob. — Posl. Grafenauer se peča z razmerami na Koroškem, posebno z dosedanjim načinom ljudskega štetja, pri katerem so Slovenci na Koroškem kar decimirani. — Razprava se nato prekine in nadaljuje debata o nujnem predlogu glede tkalcev. Govori

Koroške leže na takih črtah. Ti kraji so nekaka vedno bolj utrjujoča se središča, iz katerih se razširja odpadništvo in z njim nemštvo rekel bi v koncentričnih krogih po okolici. V tem bojem načrta pa je najvažnejša črta Celovec - Zihpolje - Borovlje - Podlublje; četudi bi namreč Nemci v prihodnosti povsod drugod na Spodnjem Koroškem nazadovali, dosegli pa do celega svoj namen na vsej tej črti, razdvojili bi koroške Slovence s tem v dve popolnoma ločeni ozemljih, to pa bi pomenilo konec koroških Slovencev; od tega trenutka bi se ne govorilo več o slovenskem ozemlju na Koroškem, ampak o slovenskih jezikovnih otokih. Edinole vprašanje časa pa bi bilo, kdaj da izginijo ti otoki v nemškem morju.

Iz tega sledi velikanski pomen trga Borovlje v narodnem boju na Koroškem. Skratka rečemo: v Borovljah se bo odločila usoda koroških Slovencev; niti petdeset let nam tega trenutka ne bo treba čakati.

Celovec - Podlublje zaznamuje ta črto, koder je slovensko ozemlje itak že najbolj zoženo. Če vpoštevamo vpliv, katerega ima Celovec kot glavno mesto koroško na okolico, dalje dejstvo, da so z malimi izjemami glavne občine ob imenovani črti v nemškotarskih rokah, potem moramo pritrditi, da je sedanji položaj na Nemce ondu kaj ugoden. (Konec prihodnj.)

## LISTEK.

### Božje sanje.

Dvignila se je njegova božanska misel v bližino lastnih božanskih višin in njegovo hrepenenje je ustvarilo bogove. Bili so nižji od njega, ker se misel ni mogla povzpeti v izpoznanju samega sebe do popolnosti, in njeni sili je omahnila perot prekmalu; stvarjenje bogov ni zadovoljilo Jupitra.

Brezmejno hrepenenje po popolnosti v lastnem izpoznanju in zadovoljstvu je vstajalo in se dvigalo vedno više in više in je ustvarilo zemljo in morje, orjaška drevesa, velikanse krlatce in plazivce.

Božje oko se je vzbudilo iz vstvarjajočega zamaknanja in je zrl vidno silo stvariteljevo. Obrnilo se je nezadovoljnosti od nekaterih stvari in — ni jih bilo.

Mnogo silnejša moč hrepenenja je navdala boga, ker je hotel videti vse svoje, še nerazodeto.

Ustvaril je silnega človeka, v čegar prsi je zaprl božjo iskro, ki naj razsvetljuje globine duha in sreča.

Utrujen je bog bogov usnul, a tudi v spanju je živel hrepenenje po lastnem razodetju in bog je hotel

lepote: ustvaril je ženo in sanje ljubezni.

Veliki bog je hotel in se je izpremenil v človeka in ker je hotel, je bil v njeni bližini.

Božanskokrasno telo boga človeka počiva na pesku kraj morja. Morje šumi in kipi, vstaja in pada. V ritmu njegovega gibanja gre pesem večnosti preko širne njegove prostranosti.

»Ah, on je tame, vzdahne prvičkrat prva žena v pol nezavednem hrepenenju.

Noga ji zastane, roke razprostre po krasnem telesu, hrepeni in umira v nerazumljivi sladkosti: bog bogov čuti v snu njene oči in hoče; nebesni svod se razprostire in na temnomodri širjavi zagori solnce, pod njim zaori škrlanec v zmagovalnem poletu.

Njen pogled splava po zemlji in sto in sto cvetov zagori, živobojnih in opojnoduhtečih, vzevete polno nožnoskritih vijolic, nežnih zvoncev sredi zelenih trav, ob vodici odpro oči spominčice, lahkokrili metulji vzlete in prevzeti od sijaja živih barv sedajo na cvete uživaje njihovo sladkost.

Gozdovi pokrijejo gole skale in zašume, lipa razprostire dalečnokrog svoje vejčje in se obleče v svatovsko obleko. Čebelni roji se usujejo na dehteče cvetje.

Glej, tam na zelenem holmu stoji človek in njegovo krasno telo ble-

šči; kakor bi bilo izklesano iz marmorja. Začutil je v sreč sladkost skrivnostnih sanj in je pritaval kakor omamljen na višino. Razprostrl je v silnem hrepenenju roke, ko so njegove oči ugledale toliko krasoto in njo, rožo sredi cvetov.

Ko je opazil lepi človek snivajočega tujca, so zatemnile sence njegovo čelo. In glej, izza obzorja so vstali oblaki, vednoboljši so temneli in se bližali, viseč nad zemljo veličastni in grozni v krvavordečem sijju bliska, ki se je rodil v črnih njihovih globinah in pretrgal za hip strašno zagrnjalo.

Človek se je približal in padel pred njo na kolena v preveliki žalosti. V njenem sreč se je rodila ljubezen do lepega, silnega moža, tiho plakajočega. V njene oči so stopile solze čiste ljubezni za hip.

Globočina morja je spočela bisser, temina zemlje diamant.

Objela je žena moža, a v njej ni hotela takoj umreti želja po tujčevem telesu, katerega je zopet objel njen pogled. Kača, v cvetju skrita, je siknila.

Silno grmenje je napolnilo hipoma ozračje in se grozečooddajevalo. Speči je stresel z glavo, zamajala se je zemlja, streslo se je nebo.

Ona se je obrnila v strahu k človeku, združil ju je tesen objem in človeka sta doprinsela dar drug drugemu: srce in telo.